

**YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKULLARINDA ÖĞRENCİ-ÖĞRETMEN VE
AİLE ETKİLEŞİMİ -DİYARBAKIR VE ERZURUM ÖRNEĞİ-**

**STUDENT-TEACHER AND FAMILY INTERACTION IN THE BOARDING
PRIMARY TEACHING REGIONAL SCHOOLS -THE CASES OF
DİYARBAKIR AND ERZURUM –**

Doç. Dr. Dolunay ŞENOL

Kırıkkale Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Sosyoloji Bölümü
dolunay_senol@yahoo.com

Öğr. Gör. Dr. Sıtkı YILDIZ

Kırıkkale Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Sosyoloji Bölümü
sitkiyildiz@yahoo.com

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı, Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında (YİBO) okuyan öğrencilerin öğretmenleri ve aileleri ile olan etkileşimini irdelemektir. Bu amaçla, öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları, öz bakım ihtiyaçlarını ne derece karşılayabildikleri, boş zamanlarını değerlendirme biçimleri ve eğitimleri sürecinde karşılaştıkları sorunları çözerken kimlerden yardım aldıkları gibi konular incelenmiştir.

YİBO'lar buldukları bölgeler için son derece önemli işlevler yerine getirmektedirler. Özellikle öğrencilerin kişisel gelişmeleri, değişen dünyaya ayak uydurmaları ve bölgelerinin sosyal ve kültürel kalkınmalarını sağlamada, kendi kültürleri ile çağın geldiği noktayı buluşturma noktasında son derece önemli misyonlar üstlenmektedirler. YİBO'lar sayesinde bölge halkı makûs tarihini değiştirebilme şansı elde edebilmektedir. YİBO'ların önemi, bölge halkı tarafından önceleri fark edilemese de her yerleşim yerinden birkaç çocuğun bu okullara gitmeye başlamasıyla birlikte, hızla katılımlar artmaktadır. YİBO'lar sadece öğretim vermemekte hatta daha fazla olarak eğitim vermektedir. Eğitimin de sadece yeni yetişen kuşağı değil, yeni yetişen kuşak vasıtasıyla diğer kuşaklara da ulaşabildiği düşünüldüğünde YİBO'ların önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Yatılı İlköğretim Bölge Okulları, İlköğretim, Eğitim, Çocuk.

ABSTRACT

The main aim of this study is to investigate the interaction between the students studying at YİBO (The Boarding Primary Teaching Regional Schools) and their teachers and families. For this reason, those cases such as study habits, levels of self-care, types of free time valuation and problems that they are facing during education were been examined.

The Boarding Primary Teaching Regional Schools (YİBO) has important functions for their regions. Especially, they have very important missions in students' individual development and adaptation to changing world. Moreover they provide both social and

cultural development and meet self culture and modern culture of these regions. Because of these Boarding Primary Teaching Regional Schools, people living there have a chance to change their unlucky past. At first, the people living in these regions did not recognize the importance of these schools. But later, since some children started to go to the Boarding Primary Regional Schools, participations to these schools have been increased. The Boarding Primary Regional Schools are not giving just only teaching but also giving mostly education. The importance of the these schools will be understood well when the education is being imagined as an instrument that reaches not only to new generation but also reaches to the next generations.

Key words: Boarding Primary Teaching Regional Schools, primary school, education, infant.

GİRİŞ

Eğitimin insan ve toplumların hayatında ne kadar önemli bir yere sahip olduğu bugün artık inkâr edilemez bir gerçektir. Bugün bütün dünyada çözülemeyen problemlerin kaynağında eğitimin ve eğitimle ilgili sebeplerin yer aldığı kabul edilmektedir.

Eğitim çocuğun anne rahmindeki süreciyle başlayan, ölüme kadar devam eden bir süreçtir. Bu sürecin bazı evreleri diğerlerine göre daha uzun veya kısa olabilmektedir. Bir ömür süren bu süreçte, önceleri içine doğduğu dünya ile ilgili fazla bilgisi olmayan insan yavrusuna, başta anne, baba, kardeşler, akrabalar, arkadaşlar vb. yakın çevrede yaşayan insanlar, içine doğmuş olduğu dünyayı tanıtmaya çalışırlar. Bu tanıtmadaki genel hedef, gelecekte yakın çevrenin yardımına çok fazla ihtiyacı olmadan hayatını sürdürebilmesidir. Yaygın veya informal eğitim olarak da adlandırılan bu süreç kendiliğinden gelişir ve çok fazla da plan ve program içermez. Ancak bu süreç insan hayatı için olmazsa olmaz denecek kadar büyük bir öneme sahiptir.

Bu informal sürecin yanında, bugün artık vazgeçilemez olarak görülen, faydası tartışılmaz kabul edilen formal bir süreç daha söz konusu. Bugün örgün veya formal eğitim olarak adlandırılan bu süreç hem eğitimi hem de öğretimi içermekte, eğitim kurumlarında belirli periyotlarla verilmekte, çocuklara belirli ölçülerde çağrı yakalama ve ayak uydurma formülleri öğretilmektedir. Ancak her ne kadar anlatımımızdan dünya çapında bir eğitimden bahsediliyormuş gibi bir ifade çıksa da kastedilen, her ülkenin kendi çıkar ve ihtiyaçları doğrultusunda olan, ancak çağın gerisinde kalmayan bir eğitim anlayışıdır.

Eğitimi bir kurum olarak değerlendirdiğimizde yeni yetişen nesile, geçmiş kuşaklar tarafından biriktirilen mevcut değerlerin, bilgilerin, hünelerinin öğretilmesi süreci (Kemerlioğlu-Kızılcık-Gündüz, 1996, s.13) olarak tanımlamak mümkün.

İnsan yavrusu her ne kadar hayatın ilk yıllarında ailesinin ve yakın çevresinin desteği olmadan hayatını sürdüremiyor izlenimi oluştursa da, bu desteği hayatının sonuna kadar farklı şiddetlerde ve farklı kişilerden almaya devam etmektedir. Ancak anne babanın desteğine duyulan ihtiyaç hiçbir zaman bitmemektedir. Özellikle anne babadan gelen desteğin sürmesinin çocuğun başarısını arttırarak devam etmesinde çok önemli bir faktör olduğu bugün artık bilim adamları tarafından kabul edilen bir gerçektir.

“Modern hayatın başarı paradigması, seçicilik mekanizmalarını sadece akademik ve profesyonel kriterlere göre kurmuştur. Bu kriterler sınırsız bir rekabet ve güç normlarına göre işlemektedir. Rekabet ve güç süreci gerçek hayatın yerini almıştır.” (Konuk, 2002, s.322). Bu bahsedilen zorlu süreçte çocuğun birtakım kolaylaştırıcılara ihtiyacının olduğu ve bu kolaylaştırıcıların içinde en etkili olanlarının aile, anne baba desteği olduğunu daha önceden bahsetmiştik. Ancak bütün çocukların anne baba desteğini her zaman tam olarak alabilmesi mümkün değil.

Türkiye gerçeğine baktığımızda, Türk çocuklarının hepsinin çok da şanslı olmadıklarını görüyoruz. Öncelikle formel eğitimde anne baba desteğinin tam olmasını engelleyen en önemli etkenlerden birisi anne babanın eğitim seviyesinin düşüklüğü. Hatta doğu ve güneydoğu bölgeleri başta olmak üzere bazı bölgelerde anne babaları, yakın çevreleri veya köylerinde ilk kez eğitim alan çocuklar var. Bu çocukların eğitimlerinde anne babanın vb. maddi manevi desteğinin son derece az olduğunu söylemeye dahi gerek yok. Bu gibi şartların hakim olduğu yerlerde en büyük görev öğretmenlere düşmekte. Bu da öğretmenlere, öğretmenliğin haricinde de görevler getirmekte, hatta ülkemizin bir gerçeği olan YİBO'larda öğretmenlere en az öğretim kadar eğitim yükü de yüklenmekte. Bu durum zaten görevi zor olan öğretmenlere yeni görevler de getirmektedir.

YİBO Nedir ve Kısa Tarihçesi

Bilindiği gibi ilköğretim sekiz yıl zorunlu bir eğitimdir. 1973'de çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, Türk eğitim sistemini bir bütünlük içinde düzenlemekte ve ilköğretimi de kapsamaktadır. Yasaya göre, ilköğretimin süresi 7-14 yaşları arasındaki çocuklar için 8 yıl olarak düzenlenmiştir. Türkiye'de 8 yıllık temel eğitim ilk kez bu yasa da yer almıştır. 1997 yılında çıkarılan 4306 sayılı Yasa ile zorunlu eğitim 8 yıla çıkarılmış ve uygulama başlatılmıştır. Bu Yasa ile aynı zamanda, iki kademeli olan ilköğretim (ilkokul ve ortaokul) 8 yıllık bütünlük içinde ele alınmıştır.

Ancak 21. yüzyılda yaşıyor olmamıza rağmen hala okulu olmayan yerleşim yerimiz ve çocuğunun eğitim masraflarını karşılayamayacak ekonomik imkânsızlıklar yaşayan insanlarımız mevcuttur. Bu insanlarımıza eğitimde fırsat eşitliği sağlayabilmek amacıyla, 1962 yılında 222 sayılı ilköğretim ve yerel eğitim kanununa uygun olarak hazırlanan bölge okulları yönetmeliğinin 1.maddesi “*çeşitli sebeplerle henüz bir ilkokulu açılmamış olup, birbirlerine yakın birkaç köyün bulunduğu yerlerde veya evleri ve ev grupları dağınık olan köylerde yatılı ilköğretim okulları açılır.*” hükmü doğrultusunda planlanmıştır. Ayrıca, 1739 sayılı Milli Eğitim Kanunu'nun 25. ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 9. maddesine göre YİBO'ların açılması ve yaygınlaştırılması sürdürülmüştür.

Türkiye'nin sosyolojik bir gerçeği olan köyden kente göç sorunu yüzünden küçük yerleşim birimlerinde nüfus azalmaktadır. Bu durum, buralarda yaşayan ilköğretim çağındaki öğrencilerin eğitim talebinin merkezi bir eğitim kurumunda karşılanması çözümünü gündeme getirmektedir. Bu gerçeklerden hareketle, özellikle kalkınmada öncelikli yerleşim birimlerine yatılı veya gündüzlü öğretim veren Yatılı İlköğretim Bölge Okulları'nın kurulması yoluna gidilmiştir (Aralpcan, 1998; akt. MEB, 2002).

Buna göre nüfusun az veya dağınık olduğu yerleşim yerlerinde, köyler birleştirilmek suretiyle merkezi konumda bulunan veya şartları, gelişmişlik düzeyi diğerlerine göre daha iyi olan yerlerde ilköğretim bölge okullarının açılması planlanmış ve buralara da bağlı pansiyonlar açılmıştır. Böyle bir gruplamanın mümkün olmadığı yerlerde ise yatılı ilköğretim bölge okulları (YİBO'lar) açılmıştır. Taşınmalı eğitim kapsamına alınamayan zorunlu eğitim çağındaki çocukların yatılı ilköğretim bölge okullarına alınması sağlanmaktadır. Bu okullara özellikle okulsuz köylerin zorunlu eğitim çağındaki çocuklarının alınması sağlanır.

2007-2008 Eğitim ve Öğretim yılında ülke genelinde 602 YİBO ve 280.630 YİBO'larda eğitim alan öğrencinin olması, bu çocukların, bu okullar olmadığında eğitimsiz kalacağı düşünüldüğünde konunun önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Eğitim imkânlarından uzak kalmanın sakıncalarının boyutu, bugün eskisinden daha iyi anlaşılmaktadır. Bu sebeple YİBO'ların öneminin fark edilmesi özellikle imkânları sınırlı bölgeler ve ülke geleceği için son derece önem arz etmektedir.

Eğitimi Gizli ve Açık İşlevleri

Eğitim insanı karmaşık toplum yaşamına uyum sağlamaya hazırlama ve birden fazla grubun üyesi olarak rollerini oynamaya hazırlama sürecidir. Eğitim işlevseldir ve eğitime ilişkin beklentiler toplumlara göre değişebilir. "Eğitimin işlevsel oluşu, yaşama dönük oluşudur. Bireyin ve toplumun tüm yönlerinde kullanılabilir bilgi, beceri ve davranışları kandırıcı, bireyin toplumsal, ekonomik ve siyasal yaşama etkin olarak katılımını sağlayıcı nitelikte olmasıdır." (Aydın vd., 1991, s.43). Eğitim sosyologlarından Brookover ve Gottlieb, (1964) eğitim konusunda önemli gördükleri şu dört özelliği vurgulamaktadırlar: "(1) Eğitim, toplumun kendi üyelerine belli durumlarda nasıl davranmaları gerektiğine ilişkin toplumsal beklentilerin öğretilmesi işidir. (2) İnsan davranışı temelde toplumsaldır. (3) İnsanlar toplumsal varlıklarını eğitim yoluyla sürdürürler. (4) Eğitim en geniş anlamda toplumsallaşma ile eş anlamlıdır."

Değişen dünyada insanlara çok sayıda nimetler sunulmakta. Ancak bu nimetleri elde etmek çok da kolay değil. Nimetlerin elde edilmesi için insanların başta eğitimin çeşitli basamaklarından geçmesi gerekmektedir. Bu imkânlardan faydalananların öne çıkıp, faydalanamayanların mağdur olmaması için "eğitimde fırsat eşitliği" ilkesi uygulanmaktadır. Buna göre her çocuğun 6-14 yaşlar arasında zorunlu olan ilköğretim kurumlarından eğitim alması gerekmektedir. Aksi halde çocukların ebeveynleri cezalandırılır.

Eğitimde böyle bir uygulamanın olmasının sebebi bireylere eşit imkânların sağlanması gayretidir. Bu sayede toplum içindeki sosyal hareketlilik artacak, sosyal sınıf farkları azalacaktır. (Bilgiseven, 1987, s. 134) Günümüz modern toplumlarında ferdi yetenek ve gayretlere bağlı olarak statüler elde edilmekte, statüler de sosyal sınıflar oluşturmakta, sosyal sınıflar arasında uçurumların olmaması, o toplumun kendi içinde bütünleşme sağlamasında son derece etkilidir. Buradan hareketle eğitim süreçlerinin fonksiyonelliğinin toplumun uyum ve bütünleşmesinde belirleyici olduğunu ve eğitimin önemi de ortaya koyduğunu kabul etmek gerekir.

O halde günümüz karmaşık toplumlarında hem bireylerin hem de toplumların gelişebilmesi, çağın ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için eğitimin önemi küçümsenemeyeceğine göre eğitim imkânlarından faydalanacak çocuklarımıza anne babalar, öğretmenler olarak mümkün olan en fazla desteği göstermemiz gerekmektedir. Bu karmaşık ortamda bu derece büyük görevler küçük omuzlarına yüklenen çocuklarımızın kendilerine büyük gelen sorumluluklarını kolaylaştırmak için anne babalar öğretmenler ve kendisinden önce bu yollardan geçen, bu yolların zor taraflarını bilen büyükler olarak onlara yardımcı olmalıyız.

Çocukların ilköğretim çağının 6-14 yaş arası olduğu kabul edilmektedir. Bu dönem çocuk için son derece önemlidir. Aile bireyelerine, özellikle anneye bağımlılığın sürdüğü ama öte yandan da başına buyruk olduğu, kendi isteklerini yapmak istediği bir dönemdir bu. Bilindiği gibi insanoğlu sosyal bir varlık olarak doğmaz ama zaman içinde sosyal bir varlık olur. Bu dönemde çocuğun iyi ve sağlıklı örneklerle ihtiyacı vardır. Özdeşim kurduğu kişilerin onu hayatta daha ilerilere götürebilecek niteliklere, bilgiye ve hepsinden de önemlisi sevgi ihtiyacını karşılayabilecek özelliklere sahip olması gerekmektedir. Çocuklar bağımlı varlıklardır, fiziksel, özellikle de ruhsal ihtiyaçlarını tek başlarına karşılayamazlar. Çocukların gelişebilmeleri, sağlıklı bireyler olabilmeleri için sevgi, ilgi ve desteğe ihtiyaçları oldukça fazladır. Sıcak, güvenli ve anlayışlı bir ortamda büyüyen çocuklar birey olmaya yönelir, bağımsızlaşır, olgunlaşır, gelişir ve içinde yetiştiği ve daha sonra iletişime gireceği toplumla daha uyumlu ve işbirliğine daha yatkın olurlar. (Yörükoğlu, 1997, s. 12-20).

“Çocukluk, evrensel bir olgu değildir fakat yetişkinler ve çocuklar arasındaki ilişkilerin sosyal olarak kurulduğu, düzenlendiği ve yeniden üretildiği dili, beklentileri ve bu ilişkilerin doğasını ifade eder. Batılı toplumlarda yasal anlamda çocukluk kavramı, zorunlu eğitimi ve ekonomik, cinsel ve diğer sömürü biçimlerinden korunmayı ifade eder.” (Hayes, 2006, s.27). Bizim toplumumuzda da çocukluk kavramı yasal olarak benzer anlamlar ifade etmektedir. 8 yıllık ilköğretim mecburi kılınmıştır ve cezai müeyyideleri vardır.

Sevgi ihtiyacını yeteri kadar karşılayabilen çocuk, özellikle de sevildiğini bildiği ortamlarda kendisine güvenli olur. Hem sosyal ilişkileri hem de başarısı aldığı sevgi oranında artar. Ama daha da önemlisi kendisiyle çevresiyle uyumlu, barış içinde ve sevecen olur. Çocuğun sevgi ortamında büyümesi gelecekteki büyük hatalar yaşamasını engelleyeceği gibi çocuğa karşılaşılabileceği en büyük engelleri aşabilme gücü de verecektir. (Yüter, 1999, s. 151-152). Sevgi her türlü engeli aşabilecek güce sahiptir. Ancak sevgi ihtiyacının karşılanmasında çok cimri ve çok cömert olunması, sağlıksız bireylerin yetişmesinde önemli bir etkidir.

Eğitimde Öğrenci, Anne Baba ve Öğretmen İşbirliği

Öğrenci, anne baba ve öğretmen üçlüsünün işbirliği eğitimde hiç kuşkusuz kaliteyi ve başarıyı artıran bir unsurdur. “ Anne babalar çocuğun ilk ve sürekli eğitimcileridir. Öğretmenler ise okulda öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını ve başarılı olmaları için nelerin yapılması gerektiğini bilen profesyonellerdir. Anne babalar ve öğretmenler çocuklar ve eğitim konularındaki bilgilerini paylaşırlarsa, hem çocuğun okul tutumunda hem de öğrenmesinde bir yarar ortaya çıkar” (Browne, 2004, s.85).

Bu dönemde öğretmenlerle geçirilen zaman artmaktadır. Öğretmenlerle geçirilen zaman özellikle de YİBO'larda daha fazla artmakta. Bunun sebebi, daha önce de bahsetmiş olduğumuz gibi bu çocukların okullarında yatılı kalıyor olmaları, anne baba ve ailelerinin her türlü sosyal ve psikolojik desteklerinden uzak kalıyor olmalarıdır. Böyle bir ortamda taklit roller daha fazla öğretmen modeliyle öğrenildiği için, öğretmenlere son derece büyük görevler düşmektedir. Bu dönemde çocuk için öğretmen hem anne baba, hem öğretmen her türlü cinsel ve toplumsal rollerini öğrenebileceği kişidir. Öğretmenin göstereceği sevgi ve ilgi öncelikle çocuğun uzun vadede de ülkenin geleceği üzerinde son derece etkilidir.

Araştırmanın Konusu

Bu araştırmanın konusu ilköğretim çağında evlerinden uzakta YİBO'larda okumak zorunda kalan çocukların temel sorunlarını araştırmaktır. Bu nedenle; YİBO'larda okuyan öğrencilerin öğretmenleri ve aileleri ile olan etkileşimini, ders çalışma alışkanlıklarını, öz bakım ihtiyaçlarını ne derece karşılayabildiklerini, boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini ve eğitimleri sürecinde karşılaştıkları sorunları çözerken kimlerden yardım aldıkları gibi konuları diğer normal ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerle karşılaştırmalı olarak tespit etmek istedik.

Araştırmanın Amacı

YİBO'larda okuyan öğrencilerin öğretmenleri ve aileleri ile olan etkileşimlerinin düzeylerini tespit etmek, çocuk yaştaki öğrencilerin karşılaştıkları sorunlara çözüm önerileri sunmak üzere bu çalışma hazırlanmıştır. Normal ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerle YİBO'larda okuyan öğrencilerin karşılaştırması yapılacaktır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, Nisan 2008 tarihinde yüz yüze görüşmeler yoluyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmamız YİBO boyutunda teorik bir çerçeve ile başlamaktadır. Bu aşamada literatür çalışması yapılmıştır. Daha sonra, 17 sorudan oluşan anket formu hazırlanmış ve bu formun geçerliliği ve güvenilirliği test edildikten sonra araştırmanın ikinci kısmında Diyarbakır ve Erzurum illerinde toplam 6 YİBO'da ve 6 normal ilköğretim okulunda okuyan 1240 öğrenciye anket uygulanmıştır (Bknz. Tablo 1). Anketörlerin ve görüşmecilerin tamamı sosyoloji bölümü öğrencilerinden ve akademisyenlerden oluşmaktadır. Ayrıca bu okullarda görev yapan eğitimcilerle de çeşitli defalar mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Anket sonuçları SPSS ortamında değerlendirilerek analizleri yapılmış ve yorumlanmıştır.

Tablo 1- Araştırmaya Dâhil Olan Okullar ve Öğrenci Sayıları

	OKUL ADI	Sayı	Yüzde
Diyarbakır	Silvan YİBO	72	5,8
	Çüngüş İMKB 75. Yıl YİBO	99	8,0
	Çüngüş Atatürk İÖO	90	7,3
	Çüngüş Yeni İÖO	40	3,2
	Bağırvar Vali Aydın Arslan YİBO	99	8,0
	Bağırvar İÖO	86	6,9
	Ergani YİBO	99	8,0
Erzurum	İspir YİBO	225	18,1
	Pasinler Atatürk YİBO	206	16,6
	İbrahim Hakkı İÖO	140	11,3
	Nevin Muhammed Özdemir İÖO	43	3,5
	Şehit Ali Çavuş İÖO	41	3,3
Toplam		1240	100

Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın bulguları; katılımcıların demografik özellikleri, yaşadıkları evin fiziki durumu, ders çalışma alışkanlığı, ödüllendirilme ve cezalandırılma, öz bakım konusu, boş zaman değerlendirme ve problem çözmede yardım alma şeklinde 7 alt başlık halinde sunulacaktır. Bunlar yapılırken öncelikli olarak frekans dağılımları ve bağımlı-bağımsız değişkenler arasındaki çapraz dağılımlar verilecektir.

1. Demografik Özellikler

1240 öğrenci üzerinde gerçekleştirilen bu araştırmada; öğrencilerin %56.5'i YİBO'larda, %43.5'i de normal ilköğretim okullarında okumaktadır. Katılımcıların %61,3'ü erkek, %38,7'si kızlardan oluşmaktadır. Yaş dağılımı ise 11 ile 17 yaş aralığında olup katılımcıların yaş ortalaması YİBO'larda 13,28, normal okullarda ise 13,12'dir. Araştırmaya katılan öğrencilerin toplamda %39'u 6. sınıfta, %36'sı 7. sınıfta ve %25'i 8. sınıfta okumaktadır. (Bknz Tablo 2).

Tablo 2- Katılımcıların Demografik Özellikleri

		YİBO		Normal İ.Ö.O.	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
CİNSİYET	Erkek	418	59,6	328	60,9
	Kız	274	39,1	196	36,4
	Cevapsız	9	1,3	15	2,8
SINIF	6. Sınıf	226	32,2	256	47,5
	7. Sınıf	264	37,7	180	33,4
	8. Sınıf	211	30,1	98	18,2
	Cevapsız	-	-	5	0,9
YAŞ	11	15	2,1	10	1,9
	12	179	25,5	169	31,4
	13	218	31,1	180	33,4
	14	184	26,2	114	21,2
	15	62	8,8	38	7,1
	16	22	3,1	13	2,4
	17	6	0,9	5	0,9
	Cevapsız	15	2,1	10	1,9
Toplam		701	100	539	100

2. Yaşadıkları Evin Fiziki Durumu

Araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin yaşadıkları evlerinde kalan kişi sayısı ortalaması YİBO'lar için 6.57 iken normal ilköğretim okulları için 7.08'dir. Bu rakamlar oldukça yüksek görünmekle birlikte öğrencilerin çoğunun kırsal bölgelerde yaşıyor olmaları göz önünde tutulursa bu rakamların Türkiye şartlarında yüksek olmadığı anlaşılacaktır.

Tablo 3- YİBO'larda ve Normal İlk Öğretim Okullarında Okuyan Öğrencilerin Aile Bireylerinin Sayısı

Evdeki kişi sayısı	YİBO		Normal İ.Ö.O.		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
2	5	,7	8	1,5	13	1,0
3	16	2,3	12	2,2	28	2,3
4	76	10,8	40	7,4	116	9,4
5	141	20,1	96	17,8	237	19,1
6	120	17,1	72	13,4	192	15,5
7	125	17,8	91	16,9	216	17,4
8	88	12,6	68	12,6	156	12,6
9	62	8,8	50	9,3	112	9,0
10	63	9,0	62	11,5	125	10,1
11	5	,7	40	7,4	45	3,6
Toplam	701	100	539	100	1240	100

Bu soruya verilen cevaplar arasında toplamda en yüksek oranla (%19,1) 5 kişilik aile yapısı ön plana çıkmaktadır. Ayrıca 10 ve 11 kişilik aile üyesine sahip öğrencilerin toplam oranı da %13,7'dir. Çekirdek aile dediğimiz anne baba ve az çocuklu aile yapısı oranı ise sadece %3,3'tür. . (Bknz Tablo 3).

Tablo 4- YİBO'larda ve Normal İlk Öğretim Okullarında Okuyan Öğrencilerin Evlerindeki Oda Sayısı

Evdeki Oda sayısı	YİBO		Normal İ.Ö.O.		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
1	22	3,1	11	2,0	33	2,7
2	182	26,0	150	27,8	332	26,8
3	257	36,7	214	39,7	471	38,0
4	135	19,3	106	19,7	241	19,4
5	61	8,7	31	5,8	92	7,4
6	34	4,9	22	4,1	56	4,5
7	6	0,9	2	0,4	8	0,6
8	2	0,3	3	0,6	5	0,4
Cevapsız	2	0,3	-	-	2	0,3
Toplam	701	100	539	100	1240	100

Öğrencilerin evlerinin kaç odalı olduğu şeklindeki soruya verdikleri cevaplarda ise 3 odalı evlerin hem YİBO'larda okuyan (%36.7) hem de normal okullarda okuyan (%39.7) öğrencilerde en yüksek oranlarda olduğu anlaşılmaktadır. Bu sorunun ortalaması ise toplamda 3,2'dir. Kırsal kesimde ekonomik yetersizlikler olmasına rağmen evlerin oda sayısının mümkün olduğunca fazla olmasına dikkat edilmektedir. Bunun nedenlerinden birisi de geniş aile yapılarıdır. Evlerde genellikle birden fazla aile yaşamak zorunda olduğu için evlerin geniş olmasına özen gösterilmektedir. (Bknz Tablo 4).

Öğrencilerin yaşadıkları evlerde oda sayıları her ne kadar da çok olsa, kendilerine ait bir odaya genellikle sahip değildirlir. Nitekim araştırmamızda da buna paralel bir sonuç ortaya çıkmıştır. Katılımcıların toplamda %76,8'inin evlerinde kendilerine ait bir odalarının olmadığı anlaşılmaktadır. Evlerinde kendilerine ait odaları olan öğrencilerin oranları ise YİBO'larda %24.3 ve normal okullarda %21.3'tür. Bu sonuç kentlerde okuyan öğrencilerle karşılaştırıldığında oldukça yüksek bir rakamdır. Kırsal bölgelerde aile içi nüfusun yüksek olması nedeniyle çocuk yaştaki öğrencilere ayrılan bir oda çoğu zaman mümkün olamamaktadır. (Bknz Tablo 5).

Tablo 5- YİBO'larda ve Normal İlk Öğretim Okullarında Okuyan Öğrencilerin Kendilerine Ait Odalarının Olup Olmadığı

Öğrencinin kendisine ait odası var mı?	YİBO		Normal İ.Ö.O.		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Evet	170	24,3	115	21,3	285	23,0
Hayır	529	75,5	423	78,5	952	76,8
Cevapsız	2	0,3	1	0,2	3	0,2
Toplam	701	100	539	100	1240	100

3. Ders Çalışma ve Ödev Yapma Alışkanlığı

Kırsal kesimde yaşayan ve ilköğretim dönemini YİBO'larda tamamlamak zorunda kalan öğrencilerin, tüm olumsuz şartlara rağmen ders çalışma alışkanlıklarının ve ödevlerini düzenli yapma imkânlarının büyük oranlarda mevcut olduğu görülmektedir. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin toplamda %49,3'ü düzenli olarak ders çalışma alışkanlığına sahip olduğunu, %44,3'ünün de kısmen bu alışkanlığa sahip olduğunu görmekteyiz. Araştırma bulgularına göre; YİBO'larda okuyan öğrencilerin diğer normal okullardaki öğrencilere göre düzenli ders çalışma alışkanlıklarının daha yüksek oranda olduğu anlaşılmaktadır. (Bknz Tablo 6).

Tablo 6- YİBO'larda ve Normal İlk Öğretim Okullarında Okuyan Öğrencilerin Düzenli Ders Çalışma Alışkanlıkları Olup Olmadığı

Öğrencinin düzenli ders çalışma alışkanlığı var mı?	YİBO		Normal İ.Ö.O.		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Evet	358	51,1	253	46,9	611	49,3
Kısmen	306	43,7	243	45,1	549	44,3
Hayır	28	4,0	37	6,9	65	5,2
Cevapsız	9	1,3	6	1,1	15	1,2
Toplam	701	100	539	100	1240	100

Öğrencilerin ödevlerini düzenli olarak yapıp yapmadıklarına ilişkin soruya da yukarıdakine benzer sonuçlar elde edilmiştir. Diğer bir deyişle; YİBO'larda okuyan öğrencilerin diğer normal okullardaki öğrencilere göre daha yüksek oranda ödevlerini düzenli olarak yaptıkları belirlenmiştir. Hem düzenli ders çalışma hem de ödevleri zamanında yapma alışkanlıkları açısından bakıldığında; YİBO'larda okuyan öğrenciler daha sistemli ve düzenli görülmektedir. Bunun en temel nedeni de YİBO'larda etüd ve çalışma saatlerinin sistemli olması ve öğretmenlerinin bu konulara daha fazla eğilmeleri gösterilebilir.

Ödevlerin yapılmasında öğrencilere en fazla kimlerin yardımcı olduğuna ilişkin soruya verilen cevapların dağılımı şu şekildedir: YİBO'larda öğrencilerin derslerine en fazla yardım eden kişiler olarak öğrencilerin kardeşleri (%26,7) ve daha sonra öğretmenleri (%23,1) gözükürken; normal okullarda bu dağılım farklılık göstermektedir. Normal okullarda okuyan öğrenciler ilk sırada hiç kimsenin (%31,4) ödevlerine ve derslerine yardım etmediğini belirtirlerken, öğretmenlerinin ödevlerini yapmalarına yardımcı olduğunu belirtenlerin oranı sadece %16,5'dir. Bu farklılık aslında normal bir farklılıktır. YİBO'larda okuyan öğrenciler zamanlarının neredeyse tamamını öğretmenleri ile geçirirken normal okullardaki öğrencilerin böyle bir imkânı yoktur. Bu durum YİBO'larda okuyan öğrencilere ödevlerini yapmada olumlu bir katkı sağlamaktadır. Ayrıca, normal okullardaki öğrencilerin anne ve babalarının ödevlerini yapmalarında çok da fazla yardımları olmadıkları da araştırma sonuçlarından anlaşılmaktadır. (Bknz Tablo 7).

Tablo 7- YİBO'larda ve Normal İlk Öğretim Okullarında Okuyan Öğrencilerin Ödevlerine Kimin Yardımcı Olduğu

Ödevlerin yapılmasında yardımcı olan kişi	YİBO		Normal İ.Ö.O.		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Baba	96	13,7	66	12,2	162	13,1
Anne	58	8,3	32	5,9	90	7,3
Kardeş	187	26,7	141	26,2	328	26,5
Akraba	22	3,1	24	4,5	46	3,7
Öğretmen	162	23,1	89	16,5	251	20,2
Hiç kimse	149	21,3	169	31,4	318	25,6
Diğer	24	3,4	15	2,8	39	3,1
Cevapsız	3	0,4	3	0,6	6	0,5
Toplam	701	100	539	100	1240	100

YİBO'larda görev alan öğretmen ve idareciler ile yapmış olduğumuz görüşmelerden elde etmiş olduğumuz bilgiler ışığında, YİBO'larda görev yapan öğretmenlerin sadece öğretmenlik yapmadığını, aynı zamanda anne babalarından uzakta olan bu çocuklara anne babalık yaptıklarını da söyleyebiliriz. Normal ilköğretim okullarına devam eden çocuklar okul dışındaki zamanlarını aileleri ve ailelerinin uygun gördüğü kişilerin yanında geçirirken, YİBO'larda eğitim alan çocuklar, en erken hafta sonları, hatta çoğunlukla iki haftada bir hafta sonlarını ailelerinin yanında geçirebiliyorlar. YİBO çocuklarının hem öz bakım becerilerini geliştirmelerinde ve öz bakım ihtiyaçlarını yerine getirmelerinde, hem de ödevlerini yapmada, ayrıca karşılaştıkları ve kısa sürede çözmek zorunda oldukları tüm problemlerinin çözümünde vakitlerinin büyük bir bölümünü yanlarında geçirdikleri öğretmenleri etkili rol oynamakta.

Özellikle ilköğretim çağındaki çocuklar için en yakın rol modelleri öğretmenleri. Diğer okullarda eğitim alan çocuklar için rol modellerinin büyük çoğunluğu ailelerindeki ve mahallelerindeki fertler iken, YİBO'larda eğitim alan çocuklar için bu görevi öğretmenleri yerine getirmekte.

YİBO'larda eğitim alan çocuklar ve bu okullarda eğitim veren öğretmenler birbirleri için aile olmak zorundalar. Diğer eğitim kurumlarında eğitim veren öğretmenlerden çok daha fazla çocuklar ile vakit geçiren öğretmenler, çocukların aynı zamanda anne babası rolünü de yerine getirmek zorunda kalıyorlar. Bilindiği gibi çocuğun sosyalleşmesinde aile son derece büyük bir rol oynamaktadır. Ancak YİBO'lardaki çocuklar aileleri ile çok fazla bir arada olmadıkları için bu rolü en yakınlarında bulunan öğretmenlerinden bekleme teler. Bu okullardaki öğretmenler gerek nöbetlerde gerek ise de etütlerde çocuklar ile çok yakın ilişkiye girmekte, çok daha fazla vakit geçirmektedirler. Belki YİBO'larda eğitim alan çocukların anne babalarının yanında büyüymiyor olmaları dezavantaj gibi görünse de bu okullardaki öğretmenlerin anne baba rolünü üzerlerine almış oldukları dikkati çekmekte. Bu gerçeği YİBO'larda eğitim alan çocukların ödevlerini

yapma, öz bakım becerilerini geliştirmede öğretmenlerinden yardım aldıklarını söyleyenlerin oranlarının anket sonuçlarımızda yüksek çıkması da göstermektedir.

4. Ödül ve Ceza

Eğitimde öğrencilerin ödüllendirilmesi veya cezalandırılması sık sık kullanılan genel bir kuraldır. “Ödül ve ceza yolu ile çocuk davranışının kontrol altına alınması anlamına da gelmektedir. Davranışın kontrolünde ödül ve cezanın kullanılmasında çok dikkatli olunması gerekir. Yerinde ve zamanında kullanılması ve dozunun iyi ayarlanması kaydıyla, ödülün yada cezadan istenilen sonucun alınabileceği unutulmamalıdır.” (Aydın vd., 1991, s.11).

Araştırmamızda, hem YİBO’larda hem de normal okullarda okuyan öğrenciler başarılı olmaları durumunda kimlerin ödüllendirdiği veya başarısız olmaları halinde kimlerin ceza verdiği şeklindeki soruya sıralama açısından benzer cevapları vermişlerdir. Her iki okul türünde de en yüksek oranda öğrencilerin ödül aldıkları kişiler sırasıyla baba, anne ve öğretmenlerdir. Ancak; YİBO’larda okuyan öğrenciler normal okullarda okuyan öğrenciler göre daha yüksek oranlarda baba, anne ve öğretmenleri tarafından ödüllendirildiğini ifade etmişlerdir. Hiç ödül almadım diyenlerin oranı ise normal okullarda %17,3 iken YİBO’larda %12,4’dür. Görüldüğü üzere YİBO’larda okuyan öğrenciler hem aileleri hem de öğretmenleri tarafından daha yüksek oranlarda ödüllendirilmekte ve teşvik edilmektedir. (Bknz. Tablo 8).

Tablo 8- YİBO’larda ve Normal İlk Öğretim Okullarında Okuyan Öğrencileri Kimin Ödüllendirdiği

Başarı durumunda ödüllendiren kişi	YİBO		Normal İ.Ö.O.		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Baba	336	47,9	244	45,3	580	46,8
Anne	142	20,3	104	19,3	246	19,8
Kardeş	11	1,6	12	2,2	23	1,9
Akraba	25	3,6	23	4,3	48	3,9
Arkadaş	9	1,3	6	1,1	15	1,2
Öğretmen	80	11,4	53	9,8	133	10,7
Hiç kimse	87	12,4	93	17,3	180	14,5
Diğer	6	0,9	2	0,4	8	0,6
Cevapsız	5	0,7	2	0,4	7	0,6
Toplam	701	100	539	100	1240	100

Başarısızlık veya yanlış bir davranış sonucunda en fazla cezalandırılma ise her iki okul türünde de yine baba tarafından gerçekleştirilmektedir. İkinci sırada ise YİBO’larda öğretmenler, normal okullarda ise anne gözükmektedir. Bunun en temel nedeni

YİBO'larda öğrencilerin öğretmenleri ile daha fazla zaman geçirmeleri söylenebilir. Başarısızlık göstergelerinden birisi de öğrencinin sınıfta kalmasıdır. YİBO'larda okuyan öğrenciler diğer okullarda okuyan arkadaşlarına göre sınıf geçme konusunda daha başarılı gözükmektedir. Hem YİBO'larda hem de normal okullarda okuyan öğrencilerin yaklaşık %34'ü başarısızlık ve olumsuz davranışlarının neticesinde hiç ceza almadıklarını ifade etmişlerdir.

5. Öz Bakım

Kişisel bakım ya da öz bakım sorunu çocukların ve özellikle YİBO'larda okuyan öğrencilerin en temel sorunlarından birisidir. Tam zamanlı olarak aileleri yanında kalan öğrenciler ile kısmen veya uzun süreli olarak ailelerinden uzakta kalan YİBO'larda okuyan öğrencilerin öz bakımlarını ne derece gerçekleştirdikleri karşılaştırılmıştır. Buna göre, YİBO'lardaki öğrencilerin diğer arkadaşlarına oranla daha yüksek düzeyde öz bakımlarını kendilerinin yaptıkları anlaşılmaktadır. Toplamda ise her iki okul türünde de öğrencilerin öz bakımlarını çok büyük oranda (evet ve kısmen diyenlerin toplam oranı %98 civarında) yaptıkları sonucu elde edilmiştir (Bknz. Tablo 9). Beklendiği şekliyle her iki okul türünde de öğrencilerin öz bakımlarını gerçekleştirmede en fazla yardımı sırasıyla anne (%48,1) ve babalarından (%22,9) aldıkları anlaşılmaktadır

Tablo 9- YİBO'larda ve Normal İlk Öğretim Okullarında Okuyan Öğrencilerin Öz Bakımları

Öğrenciler öz bakımlarını yapabiliyor mu?	YİBO		Normal İ.Ö.O.		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Evet	638	91,0	483	89,6	1121	90,4
Kısmen	53	7,6	39	7,2	92	7,4
Hayır	10	1,4	15	2,8	25	2,0
Cevapsız	-	-	2	0,4	2	0,2
Toplam	701	100	539	100	1240	100

6. Boş Zaman Değerlendirme

Öğrencilerin okullarından ve derslerinden arta kalan zamanlarında neler yaptıkları konusunda farklı cevaplar alınmıştır. YİBO'larda okuyan öğrenciler normal okullardaki arkadaşlarına oranla boş zamanlarında daha fazla kitap okuduklarını, daha fazla arkadaşlarıyla oyun oynadıklarını, daha az televizyon izlediklerini ve bilgisayar başında daha az kaldıklarını ifade etmişlerdir. Normal okullarda okuyan öğrencilerin yaşam biçimleri daha serbest ve bağımsız olduğu için bu sonuçların ortaya çıkması doğaldır. YİBO'larda kalan öğrencilerin daha sistemli ve disiplinli olduğu bir gerçektir. Zaten bulgular da bunu desteklemektedir. (Bknz. Tablo 10)

Tablo 10- YİBO'larda ve Normal İlk Öğretim Okullarında Okuyan Öğrencileri Boş Zamanlarını Değerlendirme Biçimi

Boş zamanı değerlendirme biçimi	YİBO		Normal İ.Ö.O.		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Kitap okuma	317	45,2	238	44,2	555	44,8
Bilgisayar	44	6,3	43	8,0	87	7,0
TV izleme	116	16,5	102	18,9	218	17,6
Sinemaya gitme	3	,4	2	,4	5	,4
Arkadaşlarla	129	18,4	87	16,1	216	17,4
Spor yapma	70	10,0	54	10,0	124	10,0
Diğer	22	3,1	12	2,2	34	2,7
Cevapsız	-	-	1	1,2	1	0,1
Toplam	701	100	539	100	1240	100

7. Problemin Çözümünde Yardım İstenilen Kimse

Araştırma bulgularından anlaşıldığı üzere, YİBO'larda okuyan öğrenciler bir sorunla karşılaştıklarında öncelikli olarak öğretmenlerinden (%34,1) yardım isterken, normal okullarda okuyan öğrenciler ilk önce annelerinden (%28,8) yardım talep etmektedirler. Yılın büyük bir bölümünü anne ve babalarından uzakta geçiren YİBO'larda okuyan öğrenciler için öğretmenleri çoğu zaman bir anne bir baba görevi görmektedirler. Oysa diğer okullarda okuyan öğrenciler her gün anne veya babalarını gördükleri için günlük hayatta karşılaştıkları sorunların çözümünde öğretmenlerine çok da fazla ihtiyaç duymamaktadırlar. (Bknz. Tablo 11)

Tablo 11- YİBO'larda ve Normal İlk Öğretim Okullarında Okuyan Öğrencileri Problem İle Karşılaştıklarında Kimden Yardım İstedikleri

Yardım istenen kimse	YİBO		Normal İ.Ö.O.		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Baba	112	16,0	117	21,7	229	18,5
Anne	220	31,4	155	28,8	375	30,2
Kardeş	70	10,0	65	12,1	135	10,9
Akraba	23	3,3	15	2,8	38	3,1
Öğretmen	239	34,1	145	26,9	384	31,0
Arkadaş	36	5,1	40	7,4	76	6,1
Cevapsız	1	0,1	2	0,4	3	0,2
Toplam	701	100	539	100	1240	100

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bilinen bir gerçek insanın sosyal bir varlık olduğu ve tek başına yaşayamayacağıdır. İnsanoğlu biyolojik ve fiziksel çevrede birinci ve ikinci basamaktaki ihtiyaçlarını karşılarken, ruhsal ve sosyal ihtiyaçlarını sosyal çevresinde karşılamak zorundadır. Bu ihtiyaçların karşılanması aynı zamanda birbirini etkilemekte, birindeki aksaklık diğerini olumlu veya olumsuz yönde yönlendirmektedir. İnsanın hayatının dengeli ve uyumlu olarak sürdürülebilmesinde, sosyal kurumlarla ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde olması son derece önem arz etmektedir.

İnsan eğitim, öğrenme, kendisini ve çevresini tanıma, ihtiyaçlarını giderme, rol ve sorumluluklarını öğrenme ve yerine getirme, meslek sahibi olma gibi nitelikler için sosyal bir çevreye ihtiyaç duymaktadır. Her insan sosyal bir çevre içine doğduğu için ilk günden itibaren bu sosyal çevresinden faydalanır ve yararlanır.

İnsanın rollerini ve sorumluluklarını öğrenmesi sosyal çevresinde gerçekleştiğine göre, sosyal çevrede rol alan bireyler son derece önem arz etmektedir. İnsanın sosyal çevresinde önemli roller yüklenenlerin arasında aile bireyleri, akrabaları, sosyal kurumlar, eğitimi, kültürü gibi sosyal çevresi oluşturur. Sosyalleşme sürecinde bireyin ruhsal özellikleri, özelemleri, beklentileri, diğer insanlarla iletişimi vb. etkili olmaktadır. Bireyde tüm bunların gelişmesinde sosyal çevresi, etkileşime girdiği kişiler etkili olduğuna göre bu kişilerin eğitim seviyeleri, dünyaya bakış açılarının da son derece etkili olduğunu belirtmeye gerek yoktur. Çalışmamız verilerine de bakıldığında çalışma grubumuzdakilerin demografik özellikleri, ödül ve ceza almada ve derslerine yardımcı olmada etkili olan kişilerin rolünün büyük olduğuna dair verileri sunmuştuk.

Buradaki kişilerden bir veya birkaçının görevini layıkıyla yerine getirememesi, diğerlerinin sorumluluğunu arttıracaktır. Yukarıdaki verilerimiz de bu düşüncemizi desteklemektedir. Araştırma bulgularımızda, anne babanın eğitim seviyesinin düşük olması veya çok çocuğu olduğu için yeteri kadar zamanı her çocuğuna ayıramaması sebebi ile YİBO'larda eğitimine devam eden çocukların öğretmenlerinin, onların eğitimleri ile ilgilenmesi sonucunda kitap okuma ve ödev yapma alışkanlıklarının daha fazla geliştiği bulgusuna ulaştık. Bu sorumluluk dağılımında üzerlerine düşeni yerine getirmeyenler, hiç kuşkusuz çocuğun, dolayısıyla toplumun kaderini belirleyecektir.

Yaşanılan toplumun sağlıklı olmasında, çocuklara toplumun içine doğdukları andan itibaren, özellikle de formel eğitimin verildiği dönemde iyi bir eğitim ve öğretim programı uygulanmalıdır. Çocuğun sağlıklı bir ruhsal gelişime sahip olmasında sevgi önemli bir etkidir, çünkü sevgi çocuğun en temel ihtiyaçlarındandır.

Sevme ve sevilme ihtiyacı, çocuklarda o derece büyük bir yer tutmaktadır ki, besin ihtiyacı kadar önem arz etmektedir. Çocuk ne derece iyi şartlarda yetişmiş olursa olsun, sevgi yoksunluğu onun kişilik gelişimi hatta biyolojik gelişimini dahi bozabilir.

Bu noktada aile bireylerinin desteğini olması gerektiği kadar alamayan çocuklara özellikle öğretmenler ve bu görevi üstlenebileceğini düşünen, toplumdaki kendisini sorumlu hisseden, sorumlu bireyler üstlenmelidir.

YİBO'larda olduğu gibi ve araştırma sonuçlarımızın da desteklediği gibi anne ve baba rolünü yerine getiremediğinde, bu rolü layıkıyla getirebilecek olan, çocuklarla daha fazla zaman geçiren sorumluluk sahibi öğretmenlere çok daha fazla görev düşmektedir. Öğretmenin görevi her zaman ağırdır. Ancak YİBO'larda çalışan öğretmenlerin görevleri daha da ağırdır. Çünkü YİBO'lardaki öğretmenler anne babanın da görevini belirli oranda üstlenmektedirler.

Her çocuk bir ailenin üyesi olduğu kadar bir toplumun da üyesidir ve toplum üyeliğine ailesi aracılığıyla hazırlanır. Bilindiği gibi eğitim; aile, okul ve çocuk üçgeninde oluşan bir denge üzerine kuruludur. Bu denge ayaklardan birisi olmadığı zaman bozulur. Nitekim Brembeck'e (1970, s.119) göre, "aile; çocuğun belli bir eğitim düzeyine ulaşmasında ve eğitim ve meslek beklentilerinde duyarlı ise ve öğrencinin okulu ile benzer değerlere sahip ise çocuğun eğitiminin ilerlemesine ve akademik başarı elde etmesine daha fazla katkı sağlayacaktır. Aksi durumda ise çocuk bu alanlarda başarılı olmak için daha az çaba sarf edecektir." Benzer görüşü Hayes (2006, s.124) ise şu şekilde ifade etmektedir. "Anne ve babaların okul ile ilgisi, okul ve sınıf faaliyetleri hakkında bilinçli olmak ve öğretmenleri ile iletişim içinde bulunmak anlamına gelir. Ebeveynlerin çocuklarının eğitim sürecine ilgisi ve katılımları çocukların potansiyellerini tam olarak kullanmalarına önemli bir etki yapmaktadır. Çocuklarının eğitimlerine katkı sağlayan yetişkinler çocuklarının bazı davranış problemlerini çözmede, akademik başarılarını artırmada ve eğitimlerini ileriye taşımada diğer ailelere göre daha fazla etkili olurlar."

Araştırma bulgularından da hareketle, YİBO'larda eğitim alan öğrencilerin aile destekleri son derece düşük seviyelerde kalmaktadır. Anne babanın rolünün bir kısmını öğretmenler üstlenmediği takdirde, eğitim ve öğretimden istenen başarıyı elde edebilmek neredeyse imkânsız. Daha önceden de bahsetmiş olduğumuz gibi insanoğlu özellikle de insan yavrusu için sevgi hava kadar, su kadar, yiyecek kadar önemli. İnsanların bir ihtiyaçları karşılanmadığında diğer ihtiyaçlarının karşılanmasının ne kadar zor olduğu bilinmektedir. Sevgi kadar önemli bir ihtiyacın karşılanmaması halinin ise ne kadar olumsuz sonuçlara yol açabileceğini tartışmaya dahi ihtiyaç bulunmamaktadır. Bu sebeple de evlerde anne babalara, ailelerinden uzakta eğitim almak zorunda kalarak YİBO'lara devam eden çocuklar için de öğretmenlere çok önemli görevler düşmektedir.

KAYNAKLAR

- AYDIN, Mustafa, ÜNAL, L. I., BALCI, E., KOÇAK, Y., BURGAZ, B. (1991). **Eğitim Sosyolojisi**, Gazi Büro Kitabevi, Ankara.
- BİLGİSEVEN, Kurtkan Amiran (1987). **Eğitim Sosyolojisi**, 4. Baskı, TDAV Yayınları, İstanbul.
- BREMBECK, Cole S. (1970). **Social Foundation of Education**, John Wilwy and Sons Inc., New York.
- BROOKOVER, Wilbur B., GOTTLIEB David (1964). **A Sociology of Education**, American Book Company, New York.

- BROWNE, Ann (2004). “Parents and Teachers Working Together”, **Professional Issues for Primary Teachers**, Edited by Ann Browne and Derek Haylock, Paul Chapman Publishing, Great Britain.
- GÜLCAN, M. G., TÜRKELİ, Y., PARABAKAN, F., ŞÖLEN, A. ve ALBAYRAK, F. (2003). **Türkiye’de İlköğretim (Dünü, Bugünü, Yarını)**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- HAYES, Denis (2006). **Primary Education, The Key Concepts**, Routledge, London and New York.
- http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/eurybase/pdf/section/TR_TR_C4_1.pdf, “Eurobase The Information Database on Education Systems in Europe”, - Türk Eğitim Sisteminin Örgütlenmesi”- 2006/07, 20 Mayıs 2008.
- <http://iogm.meb.gov.tr/pages.php?page=sube&id=14>, “Yatılı İlköğretim Bölge Okullarının Tarihçesi”, 20 Mayıs 2008.
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu**, No: 222, Kabul tarihi: 5/11/1961. Resmi gazete: 12.1.1961/17729.
- KEMERLİOĞLU, E., KIZILÇELİK, S. ve GÜNDÜZ, M. (1996). **Eğitim Sosyolojisi**, Saray Kitabevi Yayınları, İzmir.
- KONUK, Osman (2002). “*Toplum ve Eğitim*”, **Sosyolojiye Giriş**, (Editör: İhsan Sezal), s. 319-362, Martı Kitabevi Yayınları, Ankara.
- MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü (2003). **Yatılı İlköğretim Bölge Okulları ve Pansiyonlu İlköğretim Okulları Yönetici Kılavuz Kitabı**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Milli Eğitim Temel Kanunu**, No: 1739, Kabul Tarihi: 14/6/1973, Resmi Gazete: 24.6.1973/14574.
- YÖRÜKOĞLU, Atalay (1997). **Değişen Toplumda Aile ve Çocuk**, Özgür Yayınları, İstanbul.
- YÜTER Ahmet, (1999), **Çocuk Yetiştirmede Altın Kurallar**, Cihan Yayınları, İstanbul.
- 4306 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Millî Eğitim Temel Kanunu**, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24.3.1988 Tarihli ve 3418 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı Kâğıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkında Kanun. Tarih: 1997.